

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH
ILMIY-AMALIY MARKAZI

2023
2024

O'QUV YILIDA
UMUMTA'LIM
MAKTABLARINING 11-SINF
O'QUVCHILARI UCHUN

GEOGRAFIYA

FANIDAN YAKUNIY ATTESTATSIYASINI O'TKAZISH
BO'YICHA METODIK TAVSIYA VA MATERIALLAR

2023-2024-O‘QUV YILIDA UMUMTA’LIM MAKTABLARINING 11-SINF O‘QUVCHILARI UCHUN YAKUNIY NAZORAT IMTIHONINI O‘TKAZISH BO‘YICHA GEOGRAFIYA FANIDAN SRETSIFIKATSIYASI

Tuzuvchilar: Fedorko Viktor Nikolayevich – Toshkent shahridagi 233-sonli umumta’lim maktabining oliy toifali geografiya o‘qituvchisi, geografiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),

Xalilova Barno -Toshkent shahridagi 99-sonli umumta’lim maktabining oliy toifali geografiya o‘qituvchisi.

Taqrizchi: Hojiyeva Mayram Toshpo‘latovna - Respublika ta’lim markazi Tabiiy fanlar bo‘lim boshlig‘i

11-sinfni tugatgan o‘quvchilar geografiya fanidan ta’lim dasturi bo‘yicha standartlar asosida belgilangan kompetensiyalarga ega bo‘ladilar.

O‘quvchilarning olgan bilim, ko‘nikma va malakalarini aniqlash uchun 2023– 2024-o‘quv yilida 11-sinflarda yakuniy imtihon yozma shaklda o‘tkaziladi.

Har bir imtihon biletining savol va topshiriqlari geografiya fani bo‘yicha 5-10-sinflari mavzularini qamrab olgan. Shuningdek, tavsiyada bilishga oid savollar, qo‘llashga va mulohazaga oid topshiriqlar bo‘yicha baholash mezonlari keltirilgan.

O‘quvchilarga taklif etilgan baza savollaridan tashkil topgan 1 ta bilet taqdim etiladi. Biletga o‘quvchiga 10 tadan (5-10 sinflardan) savol beriladi. Savollarning 3 tasi bilishga, 6 tasi qo‘llashga, 1 tasi mulohazaga oid bo‘ladi. Bilet savollariga javob berishi uchun umumiy 120 daqiqa vaqt beriladi.

O‘quvchilarning yozma ishlari 100 ballik tizim asosida:

0 – 29% – “qoniqarsiz”;

30–65% – “qoniqarli”;

66–85% – “yaxshi”;

86–100% – “a‘lo”

baho kabi baholanadi. Har bir topshiriq uchun belgilangan balldan yuqori ball qo‘yilishiga yo‘l qo‘yilmaydi.

Berilgan topshiriqlardan yakuniy davlat attestatsiyasi o‘tkazilishi belgilangan kundan bir kun oldin, Ishchi guruh tomonidan qur’a tashlash yo‘li bilan 2 ta variant tuzilib, e‘lon qilinadi

Bo'limlar	Bilish	Qo'llash	Mulohaza	Yopiq test	Ochiq test	Masala	Tahlil
Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi	2		1	2			1
Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi	1			1			
O'zbekistonning tabiiy geografiyasi		1			1		
O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi		2			2		
Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi		2			1	1	
Amaliy geografiya		1				1	

№	Bo'lim nomi		Topshiriq turi	Topshiriq shakli	Baholash mezon
1	Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi	B	Yopiq test	A), B), C), D)	To'g'ri javob uchun 6 ball
2	Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi	B	Yopiq test	A), B), C), D)	To'g'ri javob uchun 6 ball
3	Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi	B	Yopiq test	A), B), C), D)	To'g'ri javob uchun 6 ball
4	O'zbekistonning tabiiy geografiyasi	Q	Ochiq test	Javob: _____	Namoyon etilgan har bir ko'nikma uchun ballar belgilanadi. To'g'ri javob uchun 8 ball
5	O'zbekistonning iqtisodiy va	Q	Ochiq test	Javob: _____	Namoyon etilgan har bir ko'nikma uchun ballar

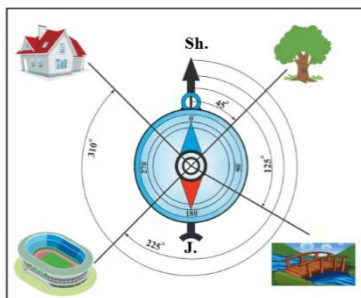
	ijtimoiy geografiyasi				belgilanadi. To'g'ri javob uchun 8 ball
6	O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi	Q	Ochiq test	Javob: _____	Namoyon etilgan har bir ko'nikma uchun ballar belgilanadi. To'g'ri javob uchun 8 ball
7	Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi	Q	Ochiq test	Javob: _____	Namoyon etilgan har bir ko'nikma uchun ballar belgilanadi. To'g'ri javob uchun 8 ball
8	Jahon iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi	Q	Masala	Asoslangan yechim va javobni keltirish	Namoyon etilgan har bir ko'nikma uchun ballar belgilanadi. To'liq to'g'ri yechim va to'g'ri javob uchun 15 ball
9	Amaliy geografiya	Q	Masala	Asoslangan yechim va javobni keltirish	Namoyon etilgan har bir ko'nikma uchun ballar belgilanadi. To'liq to'g'ri yechim va to'g'ri javob uchun 15 ball
10	Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi, Materik va okeanlar tabiiy geografiyasi, O'zbekiston tabiiy geografiyasi, O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi, Amaliy geografiya	M	Tahlil qilish va xulosa yozish	Grafikni tahlil qilish. Berilgan ma'lumotlar va chizmadan foydalanib, diograma chizadi.	Namoyon etilgan har bir ko'nikma uchun ballar belgilanadi. To'liq to'g'ri yechim va to'g'ri javob uchun 20 ball

1-variant

1. Exolot asbobi yordamida nima o‘lchanadi?

- A) Zilzila kuchi   B) Shamol tezligi
D) Suv havzalarining chuqurligi   E) Havoning nisbiy namligi

2. Quyidagi tasvirda yakka daraxtning azimuti necha darajaga teng?

- A) 90°   B) 45°   D) 180°   E) 225°

3. Afrikada yomg‘irli o‘rmonlar nima deb ataladi?

- A) Pampa   B) Terayalar   D) Gileya   E) Savanna

4. O‘zbekistonning eng past nuqtasi – Mingbuloq botig‘i (-12 m) qaysi tabiiy geografik okrug hududida joylashgan?

Javob: _____

5. Quyidagi xaritada 2 va 3 raqamlari bilan qaysi viloyatlar tasvirlangan va chegaradosh viloyat(davlat)larini nomini yozing.

Javob: _____

6. Muruntov koni negizida qaysi shahar vujudga kelgan?

Javob: _____

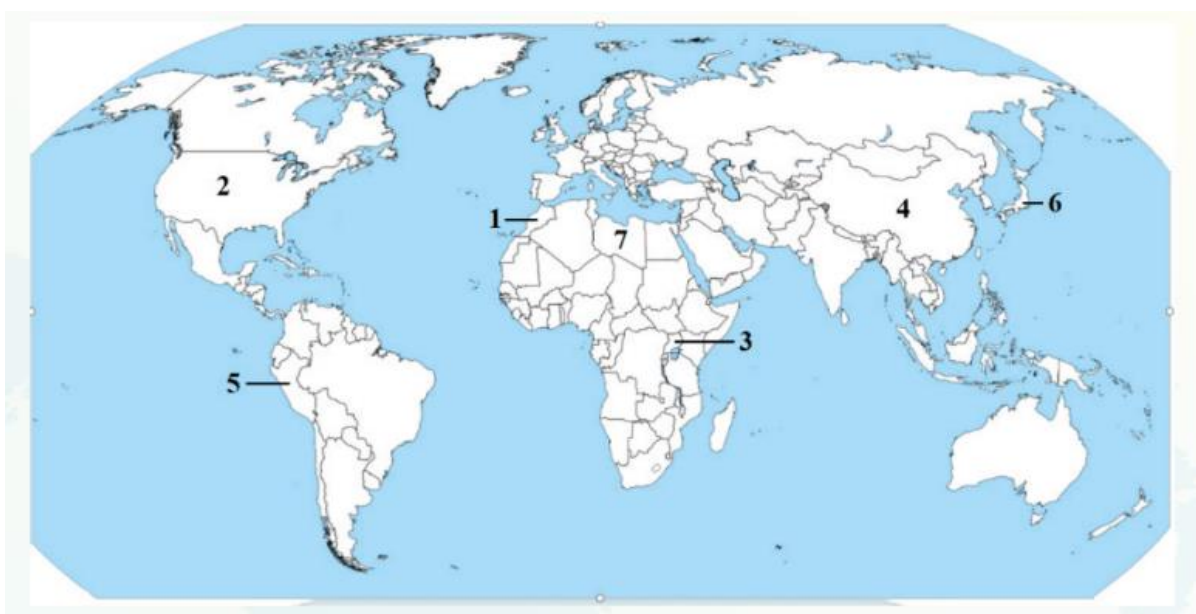
7. Xitoy, Hindiston, Braziliya va Meksika davlatlari rivojlanayotgan mamlakatlarning qaysi guruhini tashkil etadi?

Javob: _____

8. Kamerun davlatining maydoni 475,4 ming km.kv, aholisining umumiy soni 25,6 mln kishini tashkil etsa, ushbu davlatning aholi zichligini aniqlang.

Javob: _____

9. Quyidagi xaritada belgilangan davlatlarga xos xususiyatlarni moslashtiring.

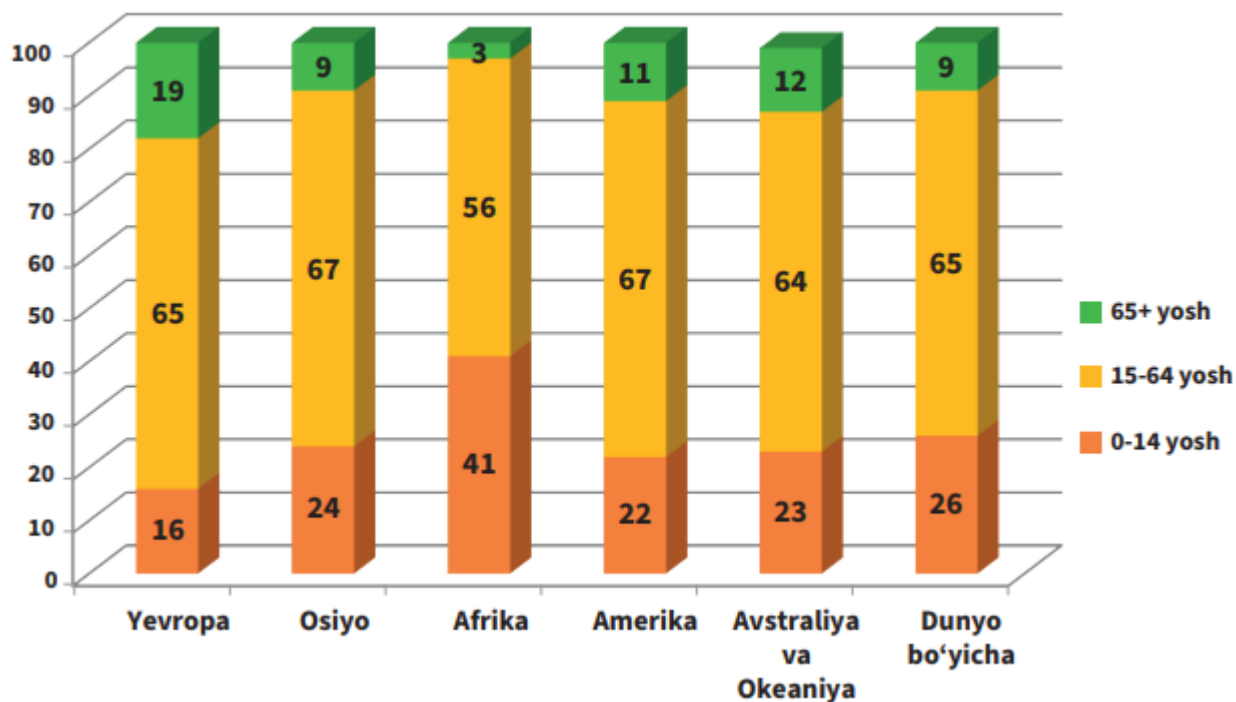

- a) Mis rudasi va misni katta miqdorda eksport qiladi;
- b) Jahon bozoriga asosan fosforit, sitrus mevalar taklif qiladi;
- c) Yoqilg‘i xomashyosning asosiy ekspartyorlardan biri;
- d) “Sinopec Group” transmilliy korporatsining bosh idorasi joylashgan;
- e) Avtomobil eksporti bo‘yicha peshqadam;
- f) Kofeni jahon bozoriga katta miqdorida olib kiradi;
- g) Transport, axborot-kommunikatsion xizmatlar eksporti bilan alohida ajralib turadi;

Javob:

№	Davlat nomi	Xususiyati (harfi)
1		
2		
3		
4		
5		
6		

10. Quyidagi diagrammalarda dunyo va turli qit'alar aholisining yosh tarkibi tasvirlangan. Bu diagrammalar yordamida qaysi qit'a aholisida bolalarning ulushi eng yuqori, qaysi birida esa keksalarning ulushi eng yuqori ekanligini aniqlang. Bu ikki qit'ada tug'ilish darajasi va umr ko'rish davomiyligining farqlanishi haqida xulosa qiling.

Javob: _____

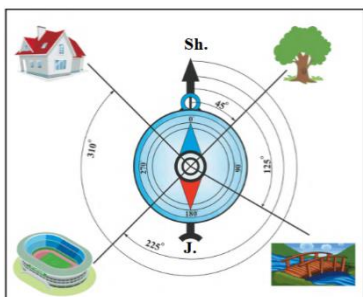

2-variant

1. Atmosfera qatlamlaridan qaysi birining yuqori chegarasi 40-50 km balandlikda o'tadi?

- A) Troposfera   B) Stratosfera   D) Mezosfera   E) Termosfera

2. Quyidagi tasvirda uyning azimuti necha darajaga teng?

- A) 90°   B) 45°   D) 180°   E) 315°

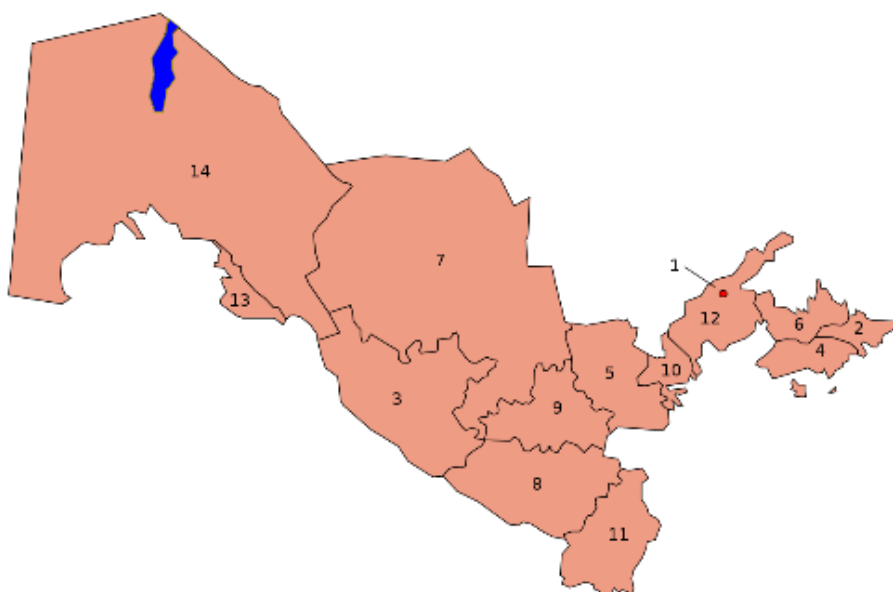
3. Janubiy Amerikada dashtlar nima deb ataladi?

- A) Pampa   B) Terayalar   D) Gileya   E) Savanna

4. Chatqol va Qurama tog'laridan suv to'plovchi soylarning qo'shilishidan Oqtoshsoy (Chovlisoy) nomi bilan boshlanadigan va 236 km masofada oqib, Sirdaryoga quyiladigan daryo qaysi?

Javob: _____

5. Quyidagi xaritada 4 va 5 raqamlari bilan qaysi viloyatlar tasvirlangan va chegaradosh viloyat(davlat)larini nomini yozing.

Javob: _____

6. Suv yoʻlida yuk tashish haqi nima deyiladi?

Javob: _____

7. Xizmat koʻrsatish sohalari jahon iqtisodiyoti tarkibidagi qaysi sektorni hosil qiladi?

Javob: _____

8. Koreya Respublikasining 1.01.2024-yil holatiga aholi sonini hisoblab chiqing:

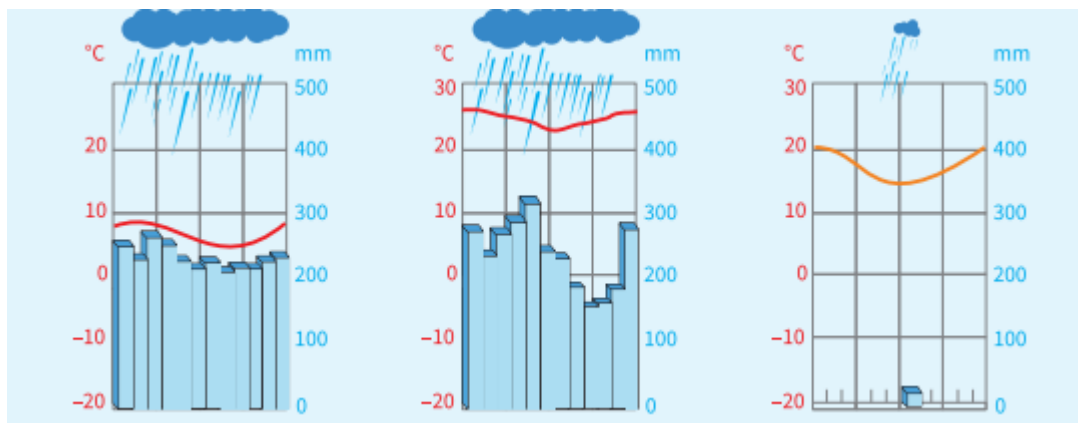
Davlat	Aholi soni (mln kishi, 1.01.2023-y.)	Tugʻilganlar soni (ming kishi, 2023-y.)	Oʻlganlar soni (ming kishi, 2023-y.)	Koʻchib kelganlar soni (ming kishi, 2023-y.)	Koʻchib ketganlar soni (2023-y.)
Koreya Respublikasi	52,0	476,3	287,5	86,9	24,0

Javob: _____

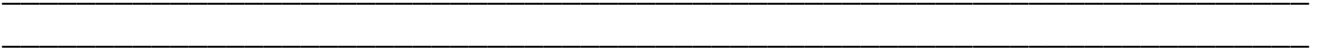
9. Quyidagi jadvalni toʻldiring.

Davlat nomi	Poytaxti	Maydoni, ming km.kv.	Aholi soni, mln kishi	Aholi zichligi
Eron		1648	81,6	
Afgʻoniston		652,8	36,5	
Pokiston		803,9	200,6	

10. Quyidagi iqlim diagrammalari Janubiy Amerika materigining qaysi iqlim mintaqalariga mos keladi?

Javob: _____

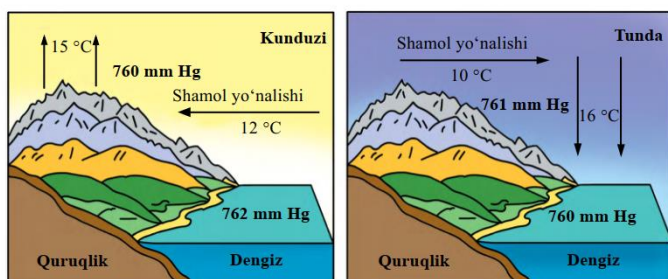

3-variant

1. Yer yuzasidagi nisbiy balandliklar qaysi asbob yordamida o'lanadi?

- A) Anemometr B) Ruletka D) Barometr E) Nivelir

2. Quyidagi tasvirda qaysi shamol turi tasvirlangan?

- A) Musson B) Briz D) G'arbiy shamollar E) Passat

3. Afrikadagi Hind okeaniga quyiladigan daryolardan eng yirigi qaysi?

- A) Limpopo B) Djubba D) Zambezi E) Tana

4. Morguzar va Nurota tizmalari qaysi dara bilan ajralib turadi?

Javob: _____

5. Foydali qazilmalar nomlarini ularning guruhlarini bilan moslashtiring.

1. Og'ir metallar. 2. Yengil metallar. 3. Qimmatbaho metallar. 4. Qiyin eruvchi metallar. 5. Nodir metallar.

a) volfram, molibden; b) uran, germaniy; d) mis, rux; e) aluminiy, titan; f) kumush, platina

Asosiy guruhlar			Boshqa guruhlar	
Og'ir metallar	Yengil metallar	Qimmatbaho metallar	Qiyin eruvchi metallar	Nodir metallar

6. Zarafshon iqtisodiy rayonining qaysi shahrida bir nechta gilam fabrikalari, tabak-ferment va shifer zavodlari faoliyat yuritadi?

Javob: _____

7. Afrika davlatlari orasida aholi soni bo'yicha 1- va 2-o'rinda turadigan davlatlar nomini yozing.

Javob: _____

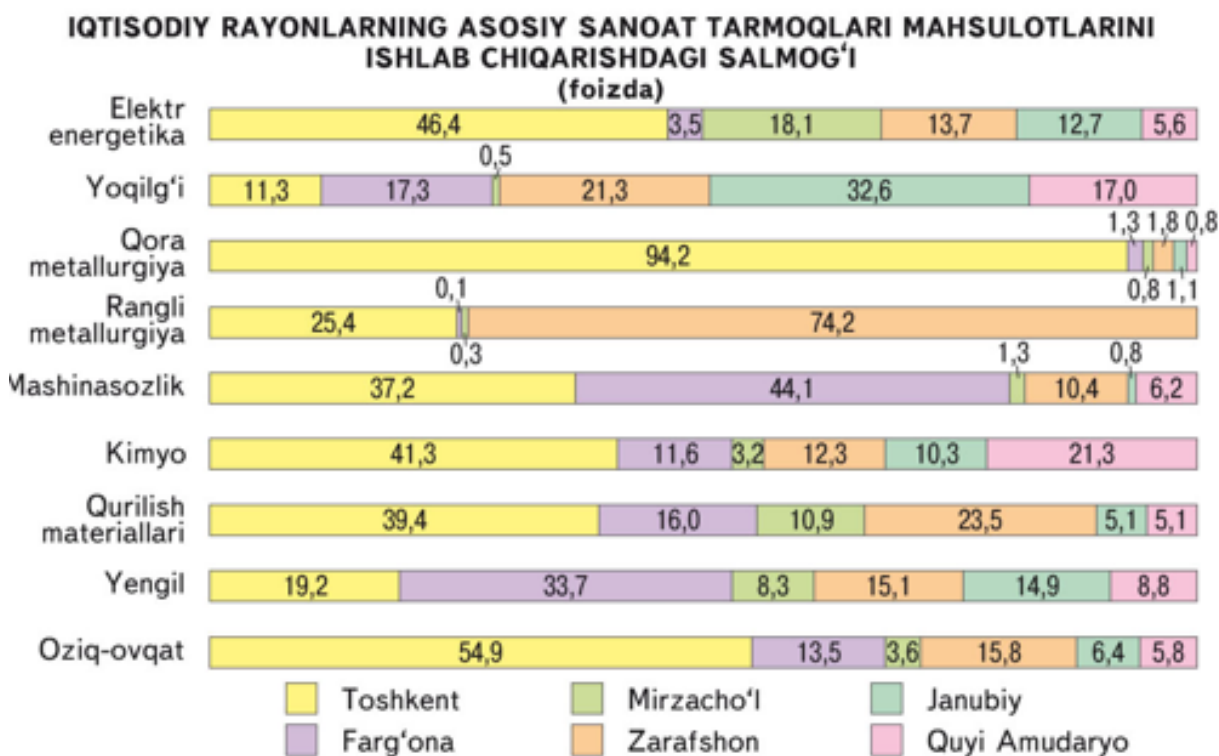
8. Nikaragua davlatining maydoni 129,5 ming km.kv, aholisining umumiy soni 6,3 mln kishini tashkil etsa, ushbu davlatning aholi zichligini aniqlang.

Javob: _____

9. Quyidagi jadvalni to'ldiring.

Aholi soni, mln kishi	Shahar aholisi soni, mln kishi	Urbanizatsiya darajasi, %	Qishloq aholisi soni, mln kishi	Qishloq aholisi ulushi, %
140	...	...	56	...

10. Ushbu diagramma yordamida Farg'ona, Janubiy va Quyi Amudaryo iqtisodiy rayonlari sanoatining 2 tadan yetakchi tarmoqlarini aniqlashtiring.

Javob: _____

4-variant

1. Quyosh 22-iyun kuni qaysi parallelda tik tepaga keladi?

A) Ekvator B) Janubiy tropik D) Shimoliy tropik E) Shimoliy qutbiy doira

2. Esayotgan shamol yoʻnalishi qanday asbob yordamida aniqlanadi?

A) fluger B) anemometr D) yogʻin oʻlchagich E) barometr

3. Ushbu orollardan qaysi biri Melaneziya tarkibiga kirmaydi?

A) Yangi Kaledoniya B) Yangi Gvineya D) Fidji E) Gavayi orollari

4. Parsankoʻl, Moxonkoʻl, Qoraqir kabi koʻllar qaysi tabiiy geografik okrug hududida joylashgan?

Javob: _____

5. Ammofos mineral oʻgʻiti Toshkent viloyatidagi qaysi shaharda ishlab chiqariladi?

Javob: _____

6. Mustaqillik yillarida respublikamizning qaysi shaharlarida duradgorlik buyumlari zavodi ishga tushdi?

Javob: _____

7. Seykan tunneli qaysi ikkita orolni bogʻlaydi?

Javob: _____

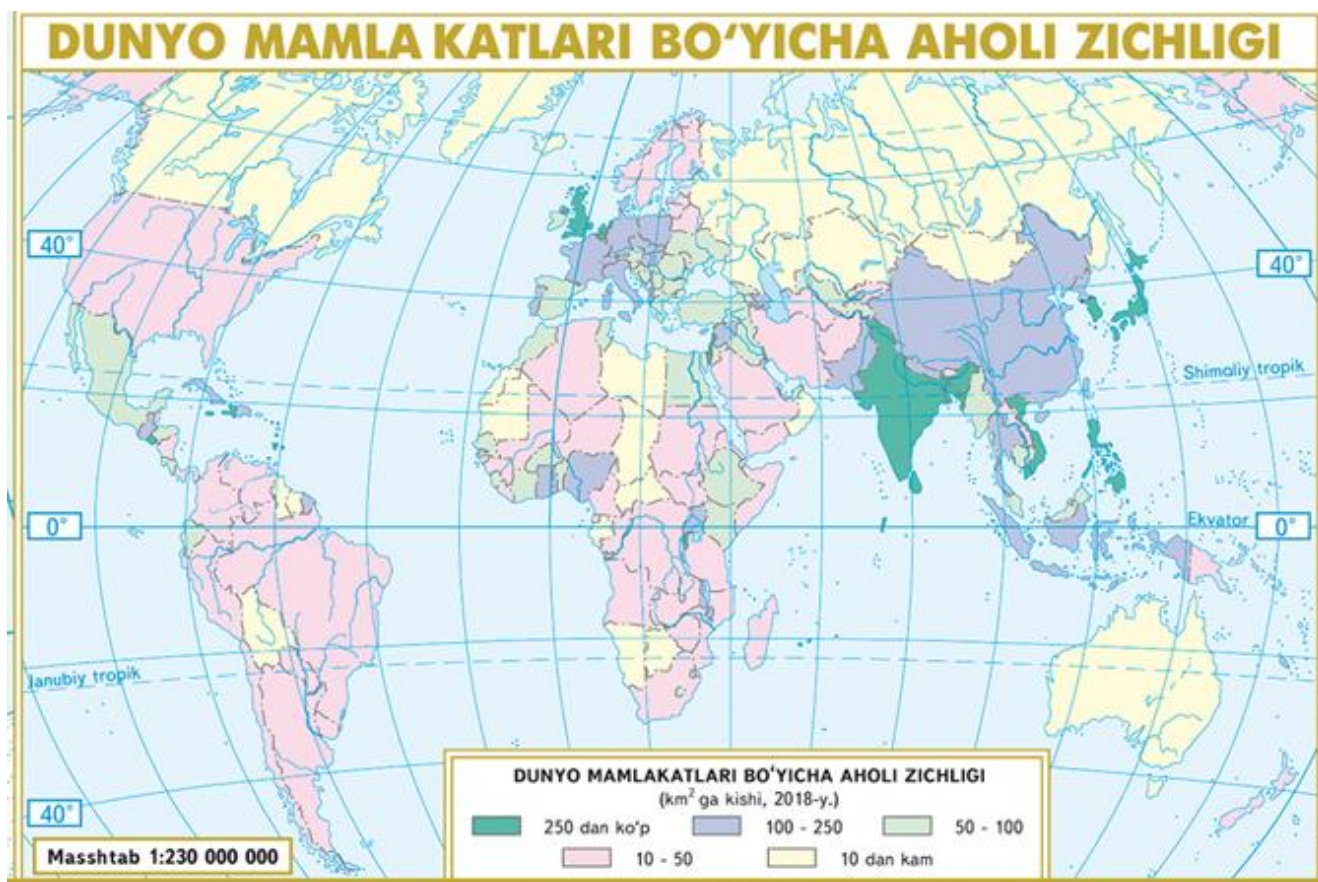
8. Koreya Respublikasining maydoni 100,2 ming km.kv, aholisining umumiy soni 51,8 mln kishini tashkil etsa, ushbu davlatning aholi zichligini aniqlang.

Javob: _____

9. Samolyot Pekindan (VIII soat mintaqasi) mahalliy vaqt bilan soat 11:00 da Istanbulga (III soat mintaqasi) tomon uchib ketdi. Samolyotning uchish vaqti 8 soat 36 daqiqaga teng boʻlsa, u Istanbulda mahalliy vaqt bilan soat nechada koʻnadi?

Javob: _____

10. Ushbu xaritadan foydalanib aholi zichligi 10 kishi/km² dan past bo'lgan davlatlar orasidan 3 ta hududi, asosan, cho'llardan iborat bo'lgan va 3 ta sovuq iqlimli davlatni aniqlang.

Javob: _____
_____
_____
_____

5-variant

1. Aneroid qaysi o'lchash asbobining turi hisoblanadi?

- A) Termometr   B) Barometr   D) Gigrometr   E) Anemometr

2. Musson shamollari qaysi hududlarda kuchli bo'ladi?

- A) G'arbiy va Janubiy Yevropa   B) Shimoliy va G'arbiy Afrika
D) Sharqiy va Janubiy Osiyo   E) Shimoliy va Sharqiy Yevropa

3. I, II, III raqamlarni a) b) c) javoblar bilan moslashtiring

- I. Abissal.
II. Materik sayozligi.
III. Batial.
a) 200 metr chuqurlikkacha;
b) 3000 metr chuqurgacha;
c) 6000 metr chuqurgacha

- A) I-c; II-a; III-b   B) I-c; II-a; III-b   D) I-c; II-a; III-b   E) I-c; II-a; III-b

4. Borsakelmas va Asaka-Ovdan botiqlari qaysi tabiiy geografik okrug hududida joylashgan?

Javob: _____

5. Samarqand viloyatida respublika aholisining 12 % i yashaydi. Bu viloyat respublikada yetishtirilgan donli ekinlarning 18 % ini bergan. Ixtisoslashuv koeffitsientini aniqlang.

Javob: _____

6. Quyidagi ta'riflar qaysi shaharga to'g'ri keladi?

- 1) Shahar kuchli shamol esadigan hududda joylashgan;
- 2) Viloyatning janubidagi shahar.
- 3) Shaharda metallurgiya zavodi bor.
- 4) Farhod GES qurilishi jarayonida vujudga kelgan.

Javob: _____

7. 2 raqami bilan Yevropaning qaysi subregioni tasvirlangan?

Javob: _____

8. Mamlakat eksportining yalpi yillik hajmi 165 mlrd AQSH dollariga, importining yalpi yillik hajmi esa 181 mlrd AQSH dollariga teng. Ushbu mamlakatning tashqi savdo aylanmasi va balansini hisoblang.

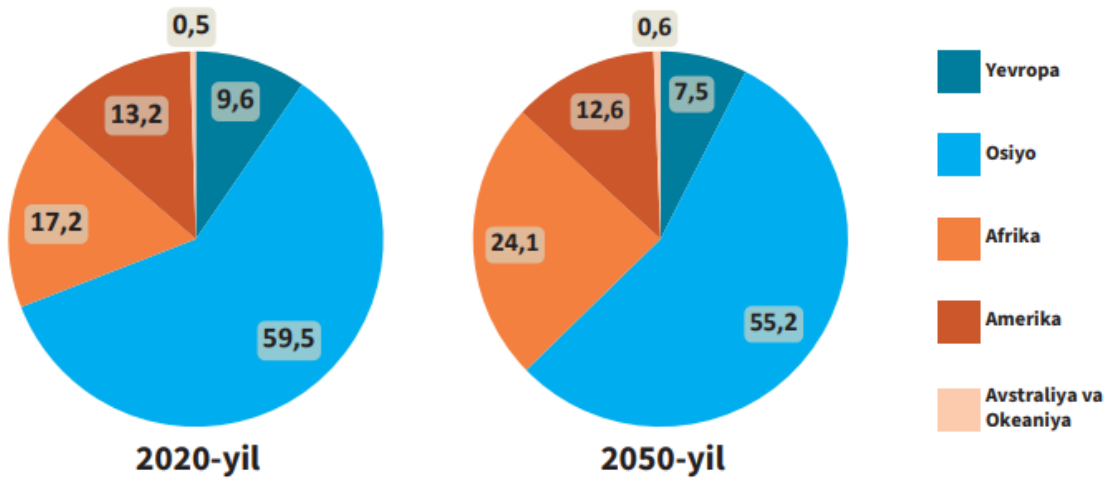
Javob: tashqi savdo aylanmasi _____
tashqi savdo balansi _____ ga teng.

9. Havo harorati tog‘ cho‘qqisida -10°C , tog‘ etagida esa $+23^{\circ}\text{C}$ ga teng. Tog‘ cho‘qqisining mutlaq balandligi 5835 metr bo‘lsa, tog‘ etagining mutlaq balandligini aniqlang.

Javob: _____

10. Quyidagi diagrammalarda jahon aholisining qit‘alar bo‘yicha 2020- va 2050-yillar (prognoz) holatiga ko‘ra taqsimlanishi keltirilgan. Bu diagrammalarni o‘zaro taqqoslab, 2050-yilga kelib qaysi qit‘alarning jahon aholisi tarkibidagi ulushi ko‘payishi, qaysilarniki esa kamayishi kutilayotganini aniqlang. Tegishli o‘zgarishlarga qanday omil asosiy ta’sir ko‘rsatadi, deb hisoblaysiz?

Javob: _____

_____

_____

_____